

Związek Gmin Wiejskich Rzeczypospolitej Polskiej

Stanowisko

Zarządu Związku Gmin Wiejskich Rzeczypospolitej Polskiej w sprawie

Projektu „Planu Strategicznego dla Wspólnej Polityki Rolnej” oraz innych dokumentów związanych z rozwojem obszarów wiejskich

Analizując zapisy projektu „Planu Strategicznego dla Wspólnej Polityki Rolnej”, Zarząd ZGWRP uwzględnił inne powiązane dokumenty – jak: „Strategię na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju (SOR)”, „Strategię Zrównoważonego Rozwoju Wsi, Rolnictwa i Rybactwa 2030” oraz projekt „Umowy Partnerstwa na lata 2021 – 2027”.

Szczególne nadzieje wiązaliśmy z założeniami V filaru SOR przewidującego praktyczne rozwinięcie założeń „Paktu dla obszarów wiejskich”, zakładającego określenie konkretnych działań i przyjęcie odpowiednich instrumentów do ich realizacji. Według naszych wcześniejszych opinii mogłoby to być istotnym krokiem w przełamaniu impasu rozwojowego znacznej części obszarów wiejskich i przyczynić się do trwałego, społecznie i gospodarczo zrównoważonego rozwoju na obszarach wiejskich.

Wprawdzie „Pakt dla Wsi” jako kompleksowy i zwarty dokument nie powstał, ale wydawało się, że „Strategia Zrównoważonego Rozwoju Wsi, Rolnictwa i Rybactwa 2030” będzie tym dokumentem, z którym wiązaliśmy wielkie nadzieje i oczekiwania. Wydając pozytywną opinię dla tego dokumentu Zarząd ZGWRP jednoznacznie stwierdził, że dotychczasowe instrumenty wsparcia rozwoju obszarów wiejskich okazały się niewystarczające. Stąd właśnie wynikają różnice w standardach i jakości życia mieszkańców miast i wsi. **Wskazywaliśmy, że oparcie realizacji Strategii głównie na środkach pochodzących z Wspólnej Polityki Rolnej, a w odniesieniu do rozwoju obszarów wiejskich na II filarze WPR będzie działaniem bardzo ograniczonym i niewspółmiernym w stosunku do potrzeb.**

Nasze obawy nabierają jeszcze bardziej na znaczeniu po analizie projektu „Planu Strategicznego dla Wspólnej Polityki Rolnej”.

Całkowicie identyfikujemy się z diagnozą zawartą w Strategii (str. 30): „Zdiagnozowane na obszarach wiejskich skumulowane niekorzystne czynniki w postaci: niedostatecznej infrastruktury technicznej (drogi, gospodarka wodno-ściekowa, Internet), społecznej i zdrowotnej oraz sportowo-rekreacyjnej, utrudnionego dostępu do niej oraz usług publicznych (szczególnie transportowych, opieki zdrowotnej, edukacji, kultury), mała liczba wysokiej jakości miejsc pracy poza sektorem rolniczym prowadzą do marginalizacji dużej części obszarów wiejskich i migracji osób w wieku produkcyjnym do ośrodków miejskich. Równocześnie obszary wiejskie dysponują dużym potencjałem rozwojowym szczególnie w zakresie rozwoju sektora turystyki, rekreacji a także innowacyjnych rozwiązań z zakresu gospodarki obiegu zamkniętego.” **Taka jest rzeczywistość opisana przez autorów projektu Strategii. Ta rzeczywistość przez Związek Gmin Wiejskich Rzeczypospolitej Polskiej, na bazie oficjalnych badań i raportów m.in. Instytutu Rozwoju Wsi i Rolnictwa Polskiej Akademii Nauk, przedstawiana była wielokrotnie.** Natomiast w samej Strategii dotyczącej Wspólnej Polityki Rolnej przewiduje się możliwość partycypacji samorządów w roli beneficjentów **tylko w obszarze Celu 8 – Wspieranie zatrudnienia, wzrostu, włączenia społecznego i rozwoju lokalnego na obszarach wiejskich, włączając w to biogospodarkę i zrównoważoną gospodarkę leśną.** Na te działania dedykowane będą znikome – nie tylko w stosunku do potrzeb, ale także znikome w stosunku do dotychczasowych demarkacji środka wsparcia. Znaczne ograniczenia dotyczą także podejścia LEADER, w ramach którego realizowano wiele lokalnych przedsięwzięć o charakterze infrastrukturalnym.

Odnosząc się do żywotnych interesów i potrzeb wsi polskiej oraz do wieloletnich postulatów i oczekiwań ZGWRP w zakresie środków na zrównoważony rozwój w Strategii napisano (str. 31): „Konieczny dla zapewnienia żywotności obszarów wiejskich proces modernizacji i rozwoju infrastruktury technicznej (drogi, sieci wodno-kanalizacyjne oraz sieci Internetu szerokopasmowego) będzie realizowany w ramach Polityki Spójności, Krajowego Programu Odbudowy i środków krajowych. Z tych samych źródeł należy wspierać inwestycje z obszaru zapewnienia dostępu do usług publicznych dla mieszkańców obszarów wiejskich. Zdiagnozowano także potrzeby w zakresie szkoleń przekwalifikujących, co będzie komplementarne wobec wsparcia oferowanego w ramach Planu jak i Polityce Spójności.” **Zarząd ZGWRP jednoznacznie stwierdza, iż same deklaratywne zapisy, że rozwój infrastruktury i poprawa jakości życia na obszarach wiejskich zostaną objęte wsparciem w ramach przytoczonych polityk i programów nie przełożą się na zapewnienie środków związanych z pilną potrzebą wsparcia rozwoju obszarów wiejskich. Tak jak wielokrotnie już bywało: zapisy pozostaną tylko zapisami. Bez konkretów i zobowiązań!** Podajemy jako przykład małej komplementarności zakładanych działań w stosunku do potrzeb w zakresie np. gospodarki wodno-ściekowej opisanej w Strategii w dziale 4.4 Elementy wspólne dla interwencji. Koordynacja, demarkacja i komplementarność z innymi funduszami UE (str. 56-57) w połączeniu z projektem Umowy Partnerstwa (str. 36)- gdzie zapisano: „Dokumentem strategicznym służącym właściwemu podejściu do zagospodarowania ścieków będzie, tak jak w poprzednich latach, Krajowy Program Oczyszczania Ścieków Komunalnych.” To, że ciągle ponad 60% wiejskich gospodarstw domowych nie posiada dostępu do kanalizacji, a 15% do sieci wodociągowej jest wynikiem tego, że wg. KPOŚK możliwa jest realizacja inwestycji liniowych (kanalizacja) zakończonych oczyszczalniami ścieków, spełniających oczekiwania w zakresie minimalnej ilości przyłączy (RLM). Na terenach z zabudową rozproszoną podstawową formą zagospodarowania ścieków, z przyczyn systemowych i ekonomicznych, są małe oczyszczalnie przydomowe lub zbiorcze, których finansowanie i realizacja nie może być obsłużona w ramach KPOŚK, a możliwe to było w ramach WPR. W jaki sposób zostanie teraz wypełniona ta luka?

Mając powyższe na uwadze – w odniesieniu do projektu „Planu Strategicznego dla Wspólnej Polityki Rolnej” Zarząd ZGWRP wnosi **o jego głęboką rewizję i ujęcie w nim wsparcia finansowego inwestycji w zakresie infrastruktury technicznej na obszarach wiejskich. Jednocześnie wskazujemy, że zaprzestanie finansowania przedsięwzięć infrastrukturalnych w ramach WPR drastycznie zahamuje rozwój gmin z obszarami wiejskimi.**

Zarząd ZGWRP po raz kolejny opowiada się za wzmocnieniem instrumentów programowo-finansowych wspierających faktyczny, a nie deklaracyjny rozwój obszarów wiejskich. Jeżeli rozwój tych obszarów ma być oparty przede wszystkim na politykach i programach nie będących w gestii Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi, ponownie wnosimy o przeniesienie tej problematyki do resortu zajmującego się rozwojem kraju, wg. działów administracji państwowej.

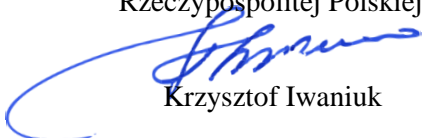
Zarząd ZGWRP, niezależnie od powyższego, jednoznacznie wskazuje, że dla zapewnienia właściwego rozwoju obszarów wiejskich i likwidacji dystansu w standardach życia w miastach i na wsi niezbędne są nowe wizje, programy oraz innowacyjne spojrzenie na wsparcie systemowe szans rozwoju obszarów wiejskich – przy uwzględnieniu następujących uwag:

- Opracowanie polityki rozwoju obszarów wiejskich. Polityka ta wraz z polityką rozwoju miast powinna stanowić jeden spójny dokument Polityki Rozwoju Polski, a nad jego realizacją powinien sprawować nadzór właściwy minister odpowiedzialny za rozwój.
- Zastosowanie w programach wspierających rozwój obszarów wiejskich takich instrumentów finansowych, które realnie wpłyną na zmniejszenie dysproporcji w zakresie infrastruktury technicznej i społecznej pomiędzy obszarami wiejskimi a miejskimi.
- Utworzenie krajowego **Funduszu Rozwoju Polskiej Wsi**. ZGWRP domaga się o to od wielu lat na podstawie naszych doświadczeń wynikających z programów przedakcesyjnych (np. SAPARD) oraz późniejszych perspektyw budżetowych UE. Zasady dotychczasowej partycypacji gmin z obszarami wiejskimi w politykach oraz programach krajowych i europejskich, wprowadziłyby zmiany w obliczu polskiej wsi, ale nie przyniosłyby oczekiwanych kompleksowych rezultatów.

- Wzmocnienie mechanizmu wyrównawczego w finansowaniu gmin z obszarami wiejskimi i wprowadzenie subwencji ekologicznej dla gmin objętych różnego rodzaju formami ochrony przyrody, jako rekompensaty za ograniczenia rozwojowe tych obszarów.
- Faktyczne wsparcie oświaty wiejskiej, uwzględniając to, że poprzez likwidację gimnazjów obniżona została ranga, a tym samym poziom wykształcenia uzyskiwanego na miejscu.
- Wprowadzenie w planowaniu przestrzennym standardów urbanistycznych uwzględniających ochronę krajobrazu, rewitalizację obszarów wiejskich, przeciwdziałanie nadmiernemu rozpraszaniu zabudowy osadniczej oraz ściślejsze powiązanie planowania przestrzennego z planami (strategiami) rozwoju gmin.
- Zmiana podejścia w procesie planowania, realizacji i finansowania inwestycji infrastrukturalnych realizowanych na obszarach o rozproszonej zabudowie. Oczekujemy na zróżnicowanie parametryzacji urządzeń i instalacji infrastrukturalnych względem miejsca ich planowania i realizacji.
- Utworzenie specjalnych, nie tylko unijnych, instrumentów finansowych dedykowanych dla obszarów wiejskich na eliminację niedomagań w sferze gospodarki wodno-ściekowej (liniowej i rozproszonej).
- Pozytywnie oceniając zwiększenie finansowania w programie budowy i remontów dróg lokalnych, wskazujemy jednocześnie, iż podobne programy należy stworzyć w regionach. Programy te powinny preferować partnerstwo, także partnerstwo publiczno-prywatne i systemy szkieletowe.
- Wykluczenie białych plam dostępu do transportu publicznego poprzez maksymalne uproszczenie zasad jego organizacji i funkcjonowania na terenach wiejskich. Należy wyciągnąć wnioski z faktu, iż dotychczasowy system prawny i programy wsparcia nie przyniosły poprawy w tym zakresie.
- Opracowanie specjalnego programu, specjalnie dedykowanego obszarom wiejskim i małym miastom, którego celem byłaby gazyfikacja tych terenów. W tym zakresie obecny stan prawny wymaga uproszczenia procedur, racjonalizacji kosztów realizacji infrastruktury gazowej i jej eksploatacji. Bez dostępu do gazu bardzo trudna będzie transformacja w kierunku nowego, zielonego ładu oraz uzyskanie pozytywnych efektów programu „Czyste powietrze” na obszarach wiejskich.
- Rozwinięcie mechanizmów finansowania lokalnej przedsiębiorczości poprzez kreowanie i wzmacnianie lokalnych instytucji finansowych, takich jak banki spółdzielcze, fundusze poręczeniowe, pożyczkowe i gwarancyjne. Wprowadzić, w odniesieniu do tych instytucji, preferencje podatkowe z rekompensowaniem utraconych przez samorządy dochodów własnych.
- Mając na uwadze dotychczasowe osiągnięcia podejścia LEADER oraz Lokalnych Grup Działania i ich wpływ na rozwój gmin, wobec braku innych działań w projekcie „Planu Strategicznego dla WPR” skierowanych na wsparcie inwestycji przedsiębiorców i gmin, wnosimy o alokowanie w Planie Strategicznym dla WPR co najmniej 10% środków II Filara przeznaczonych dla LGD.

Poznań, dnia 15 lutego 2021 r.

Przewodniczący
Związku Gmin Wiejskich
Rzeczypospolitej Polskiej

Krzysztof Iwaniuk